

รายงานสรุปผลการดำเนินงาน
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี
ประจำปีงบประมาณ 2566

โดย
ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดระยอง

คำนำ

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ร่วมดำเนินการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ โดยมีเป้าหมายศูนย์ปฏิบัติการร่วมดำเนินการในการอนุรักษ์พืชพรรณของประเทศ โดยจะมีกิจกรรมจำนวน ๔ กิจกรรมย่อย ได้แก่ ๑) ดูแลแปลงปลูกรักษาพันธุกรรมพืชในพื้นที่โครงการ ๒) สำรวจและบันทึกข้อมูลพันธุ์พืชในรูปแบบของฐานข้อมูล ๓) อบรมสร้างจิตสำนึกแนวทางการอนุรักษ์ให้กับเกษตรกรและชุมชน ๔) สนับสนุนโรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดระยอง ได้ดำเนินงานใน ๔ กิจกรรมย่อยที่กล่าวมาข้างต้นในปีงบประมาณ ๒๕๖๖ เรียบร้อยแล้ว จึงได้จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานฉบับนี้ให้กรมส่งเสริมการเกษตรได้รับทราบ

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดระยอง

ตุลาคม ๒๕๖๖

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
หลักการและเหตุผล/วัตถุประสงค์โครงการ ฯ	๑
งบประมาณ	๓
ผลการดำเนินงาน	
การเบิกจ่ายงบประมาณ	๓
ดูแลแปลงแม่พันธุ์และรวบรวมพันธุ์	๔
สำรวจและบันทึกข้อมูลพันธุ์พืชในรูปแบบของฐานข้อมูล	๑๑
อบรมสร้างจิตสำนึกแนวทางการอนุรักษ์ให้กับเกษตรกรและชุมชน	๑๒
สนับสนุนโรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน	๑๗
ปัญหาและข้อเสนอแนะ	๑๙
ภาคผนวก	๒๐

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดระยอง กรมส่งเสริมการเกษตร
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖

๑. หลักการและเหตุผล

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) เป็นโครงการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสืบทอดงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงอนุรักษ์ต้นยางนา ตั้งแต่ปี ๒๕๐๓ ทรงเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ทรงดำเนินโครงการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ ในปี ๒๕๓๕ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริให้ดำเนินการอนุรักษ์พืชพรรณของประเทศและดำเนินการเป็นธนาคารพืชพรรณ โดยได้ดำเนินการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ และจัดสร้างธนาคารพืชพรรณขึ้นในโครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา ตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ เป็นต้นมา

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ปัจจุบันมีการดำเนินงานใน ๘ กิจกรรม โดยแบ่งตามกรอบการดำเนินงาน ๓ กรอบ ได้แก่

๑) กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร

กิจกรรมที่ ๑ กิจกรรมปกป้องทรัพยากร

กิจกรรมที่ ๒ กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร

กิจกรรมที่ ๓ กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร

๒) กรอบการใช้ประโยชน์

กิจกรรมที่ ๔ กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร

กิจกรรมที่ ๕ กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร

กิจกรรมที่ ๖ กิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร

๓) กรอบการสร้างจิตสำนึก

กิจกรรมที่ ๗ กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

กิจกรรมที่ ๘ กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร

โดยในปัจจุบันได้ดำเนินการแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ระยะ ๕ ปีที่เจ็ด (ตุลาคม ๒๕๖๔ – กันยายน ๒๕๖๙) ซึ่งในส่วนของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดระยอง จะเป็นการปฏิบัติงานต่อเนื่องในกิจกรรมการปลูกรักษาพันธุกรรมพืชที่ได้ดำเนินงานมาแล้ว ตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ โดยรวบรวมพันธุ์ไม้ผลที่ชนะการประกวดและพันธุ์พืชสวนพันธุ์ดีหายากไว้ ณ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดระยอง เพื่อให้ยังคงเป็นแหล่งเก็บรวบรวมและอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสวน รวมทั้ง เป็นแหล่งศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับพันธุ์พืชดังกล่าว รวมทั้งการขยายผลการดำเนินงานไปสู่ชุมชนด้วย

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อสนองพระราชดำริโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.)
- ๒.๒ เพื่อเป็นการเก็บรักษาพันธุกรรมพืชที่ใกล้จะสูญพันธุ์และหายากหรือ พืชพันธุ์ใหม่
- ๒.๓ เพื่อประโยชน์ในด้านการศึกษาของผู้สนใจทั่วไปตลอดจนเป็นแหล่งพันธุกรรมสำหรับงานวิจัยต่างๆในอนาคต
- ๒.๔ เพื่อขยายผลการดำเนินงานลงสู่ชุมชน

๓. กิจกรรมการดำเนินงาน/เป้าหมายการดำเนินการ

- ๓.๑ ดูแลแปลงอนุรักษ์พันธุ์ไม้ผลในพื้นที่โครงการฯ พื้นที่ ๕๐ ไร่ ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆดังนี้
 - ดูแลรักษา ใส่ปุ๋ย ป้องกันกำจัดโรคและแมลง และกำจัดวัชพืช
 - จัดหาพันธุ์ไม้ผลชนิดใหม่เพิ่มเติม และจัดหาทดแทนต้นที่ตายไป
 - ขยายพันธุ์ไม้เพื่อสนับสนุนงานอนุรักษ์พันธุ์พืชแก่เกษตรกร และโครงการอื่นๆของกรมส่งเสริมการเกษตร
 - วางระบบน้ำภายในแปลงใหม่ เนื่องจากระบบเก่าชำรุดและใช้งานมานาน
- ๓.๒ สำรวจและบันทึกข้อมูลพันธุ์พืช ในรูปแบบป้ายลักษณะทางพฤกษศาสตร์
- ๓.๓ อบรมสร้างจิตสำนึกแนวทางการอนุรักษ์ให้กับเกษตรกรและชุมชน
 - อบรมหลักสูตรการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชท้องถิ่น จำนวน ๓๐ ราย
- ๓.๔ สนับสนุนโรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จำนวน ๑ โรงเรียน

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

ในช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๖๖ – เดือนกันยายน ๒๕๖๖

๕. สถานที่ดำเนินการ

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดระยอง หมู่ที่ ๓ ตำบลแม่น้ำคู้ อำเภอลวกแดง จังหวัดระยอง

๖. งบประมาณดำเนินการ

ได้รับอนุมัติงบประมาณดำเนินการ จำนวน ๑๒๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนสองหมื่นหนึ่งพันบาทถ้วน) จากงบประมาณประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๖ งบดำเนินงาน แผนงานยุทธศาสตร์สร้างความมั่นคงและลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โครงการส่งเสริมการดำเนินงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กิจกรรมสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน ๑๒๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนสองหมื่นหนึ่งพันบาทถ้วน) โดยมีรายละเอียดรายการงบประมาณ ดังนี้

- ๑) ดูแลแปลงปลูกรักษาพันธุกรรมพืชในพื้นที่โครงการ ๕๐ ไร่ จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน)
- ๒) สำรวจและบันทึกข้อมูลพันธุ์พืชในรูปแบบของระบบฐานข้อมูลในพื้นที่ของ กรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน ๕,๐๐๐ บาท (ห้าพันบาทถ้วน)
- ๓) อบรมสร้างจิตสำนึกแนวทางการอนุรักษ์ให้กับเกษตรกรและชุมชน หลักสูตรการอนุรักษ์พันธุ์พืชท้องถิ่น จำนวน ๖,๐๐๐ บาท (หกพันบาทถ้วน)
- ๔) สนับสนุนโรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งหมื่นบาทถ้วน)

๗. ผลการดำเนินงาน

การเบิกจ่ายงบประมาณ

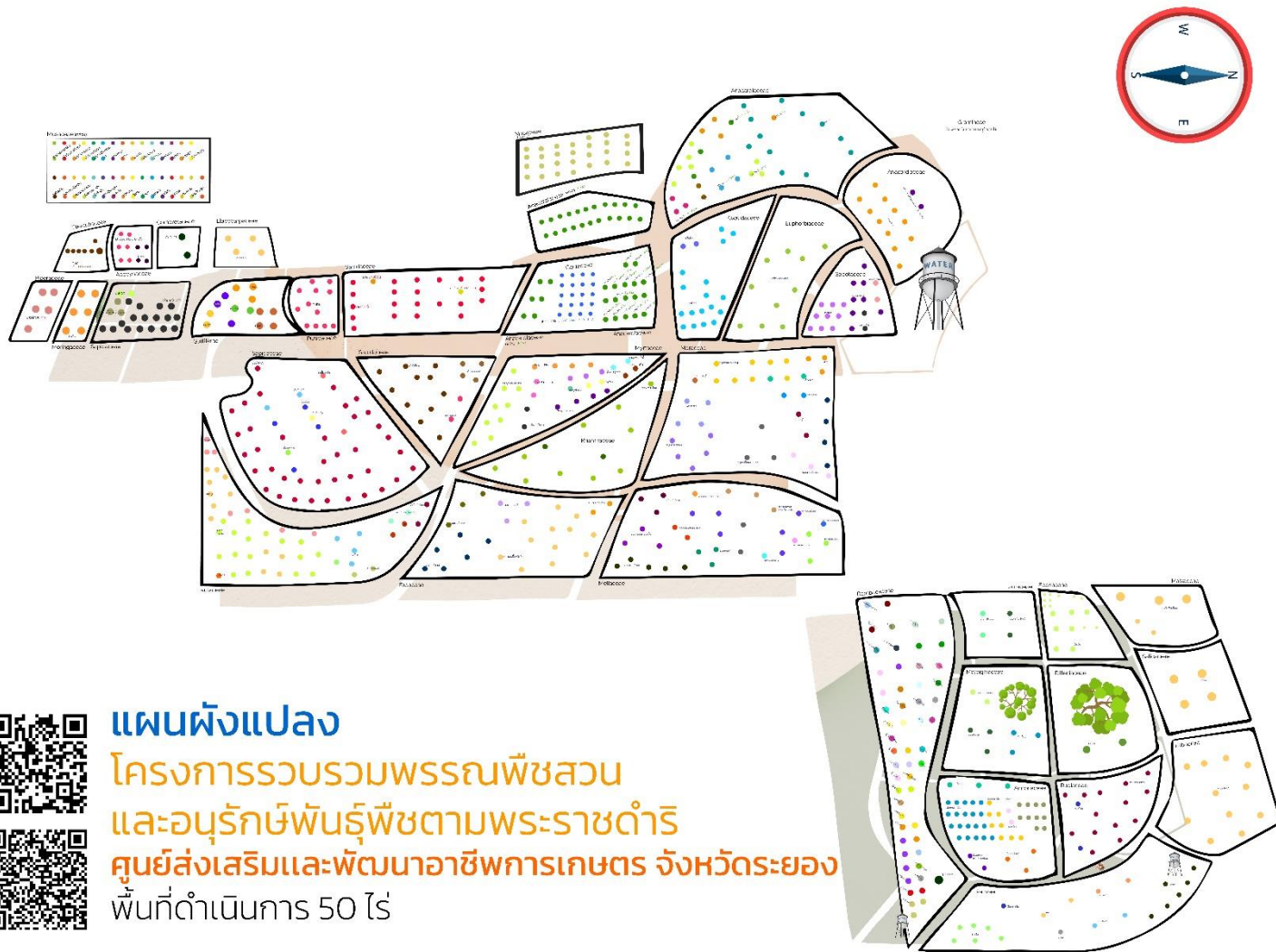
กิจกรรม	งบประมาณ	เบิกจ่าย	คงเหลือ	ร้อยละของการเบิกจ่าย
1.ดูแลแปลงปลูกรักษาพันธุกรรมพืชในพื้นที่โครงการ	๑๐๐,๐๐๐.๐๐	๙๙,๙๖๕.๗๓	๓๔.๒๗	๙๙.๙๗
2.สำรวจและบันทึกข้อมูล	๕,๐๐๐.๐๐	๕,๐๐๐.๐๐	๐.๐๐	๑๐๐.๐๐
3.ฝึกอบรมหลักสูตรอนุรักษ์พันธุ์พืชท้องถิ่น	๖,๐๐๐.๐๐	๖,๐๐๐.๐๐	๐.๐๐	๑๐๐.๐๐
4.สนับสนุนโรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน	๒๐,๐๐๐.๐๐	๙,๙๖๓.๕๐	๓๖.๕๐	๙๙.๖๔

กิจกรรมที่ ๑ ดูแลแปลงอนุรักษ์พันธุ์ไม้ผลในพื้นที่โครงการฯ พื้นที่ ๕๐ ไร่

โดยแบ่งออกเป็น ๓๘ โซน เก็บรวบรวมพันธุ์ไม้ผล รวม ๓๑ วงศ์ ได้แก่

๑. Piperaceae เช่น พริกไทยซีลอน
๒. Sterculiaceae เช่น โกโก้แอปเปิ้ลอะเมซอน เป็นต้น
๓. Moringacea เช่น มะรุม เป็นต้น
๔. Sapindaceae เช่น เงาะพันธุ์โรงเรียน เงาะพันธุ์สีชมพู ชำมะเลียงขาว ชำมะเลียงดำ เป็นต้น
๕. Apocynaceae เช่น พุดดง มะม่วงหาวมะนาวโห่ เป็นต้น
๖. Combretaceae เช่น สมอไทย เป็นต้น
๗. Elaeocarpaceae เช่น มะกอกน้ำ เป็นต้น
๘. Guttiferae เช่น มังคุด พะวา มะพูด ชะมวง เป็นต้น
๙. Punicaceae เช่น ทับทิมแดงอินเดีย ทับทิมแดงमारวย เป็นต้น
๑๐. Anacardiaceae เช่น มะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง มะม่วงแรด มะปรางหวาน มะยงชิด เป็นต้น
๑๑. Cactaceae เช่น แก้วมังกรเนื้อสีเหลือง แก้วมังกรเนื้อสีแดง เป็นต้น
๑๒. Sapotaceae เช่น ละมุดมาเลย์ ละมุดสีดา ละมุดมะกอก เป็นต้น
๑๓. Euphorbiaceae เช่น มะไฟ เป็นต้น
๑๔. Oxalidaceae เช่น ตะลิงปลิง มะเฟือง เป็นต้น
๑๕. Musaceae เช่น กล้ายหอม กล้ายน้ำหว่า เป็นต้น
๑๖. Myrtaceae เช่น ฝรั่งหวานพิรุณ ฝรั่งเพชรภูทอง ฝรั่งขี้นก เป็นต้น
๑๗. Rhamnaceae เช่น พุทราสามรส พุทราสายพันธุ์พื้นเมือง เป็นต้น
๑๘. Moraceae เช่น สาเก ขนุนเหลืองมาเลย์ มะเดื่อ จำปาตะ เป็นต้น
๑๙. Meliaceae เช่น กระท้อนปุยฝ้าย กระท้อนนวลจันทร์ ลองกองต้นหยงมัส เป็นต้น
๒๐. Fabaceae เช่น สะตอ มะขามเปรี้ยวฝักใหญ่ มะขามลูกหยี เป็นต้น
๒๑. Rutaceae เช่น มะขวิด มะนาวแป้นพิจิตร มะนาวด่าง เป็นต้น
๒๒. Bombacaceae เช่น ทุเรียนพันธุ์หมอนทอง ทุเรียนพันธุ์อิงอน ทุเรียนพันธุ์ชะนี เป็นต้น
๒๓. Lauraceae เช่น อาโวคาโดพันธุ์ปีเตอร์สัน อาโวคาโดพันธุ์ฮอลล์ เป็นต้น
๒๔. Malpighiaceae เช่น เซอร์รี่ไทย เป็นต้น
๒๕. Annonaceae เช่น น้อยหน่าพันธุ์เพชรปากช่อง น้อยหน่าครึ่ง น้อยหน่อง เป็นต้น
๒๖. Ebenaceae เช่น อินจัน เป็นต้น
๒๗. Dilleniaceae เช่น มะตาด เป็นต้น
๒๘. Rubiaceae เช่น กาแฟโรบัสต้า เป็นต้น
๒๙. Malvaceae เช่น เกาลัดสายพันธุ์พื้นเมือง เป็นต้น
๓๐. Salicaceae เช่น ตะขบป่า เป็นต้น
๓๑. Palmae เช่น ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว ตาลโตนด เป็นต้น

ภาพแผนผังพื้นที่ดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

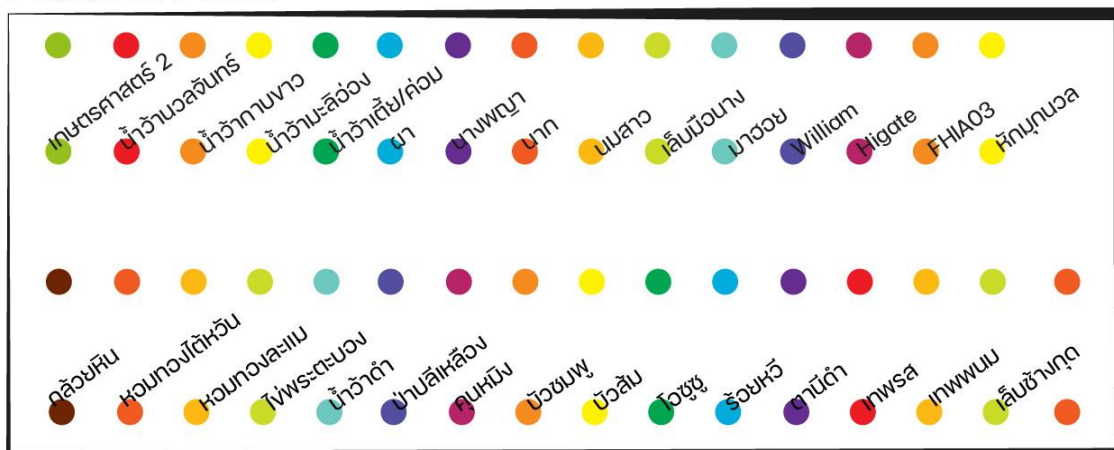

แผนผังแปลง
โครงการรวบรวมพรรณพืชสวน
และอนุรักษ์พันธุ์พืชตามพระราชดำริ
ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดระยอง
 พื้นที่ดำเนินการ 50 ไร่

จัดทำแปลงวงศ์ Musaceae (กล้วย) เพิ่มเติม

เนื่องด้วยแปลงอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชฯ เดิมมีเพียงแค่อายพันธุ์น้ำว่าปากช่อง ๕๐ จึงได้จัดทำแปลง วงศ์ Musaceae (กล้วย) เพิ่มเติมขนาดพื้นที่ ๒ งาน โดยได้ประสานขอความอนุเคราะห์จากโครงการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยพระราชทาน ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ ๖ จังหวัดพิษณุโลก พร้อมวางระบบน้ำ และมีแผนจะจัดทำป้ายผังแปลงในอนาคต

Musaceae (กล้วย)

ไถเตรียมแปลง

ปลุกต้นกล้วย

แปลงกล้วย

วางระบบน้ำ

จัดทำและปรับปรุงป้ายวงศ์

ป้ายชื่อวงศ์แต่ละแปลงผ่านการใช้งานเป็นระยะเวลานาน มีความทรุดโทรมและโครงสร้างเป็นสนิม มีรูปแบบที่แตกต่างกัน ในปีงบประมาณนี้จึงได้ จัดทำและปรับปรุงป้ายวงศ์โดยคัดแยกโครงป้ายเดิมที่ยังสามารถใช้งานได้ นำมาทาสีใหม่ บางป้ายที่โครงเป็นสนิมผุพัง ได้แยกแผ่นป้ายวงศ์ไว้และจัดทำโครงใหม่พร้อมทาสี และได้ทำการติดสติ๊กเกอร์ป้ายใหม่ให้เป็นในรูปแบบเดียวกัน

รูปแบบป้ายวงศ์เดิมที่มีรูปแบบแตกต่างกัน และโครงเดิมมีความชำรุด

แกะแผ่นพาสวู้ดจากโครงเดิมเพื่อนำไปติดสติ๊กเกอร์ใหม่

ซ่อมแซมโครงเดิมและทำโครงใหม่

ประกอบป้ายเข้ากับโครง

ติดตั้งป้ายในแปลง

การใส่ปุ๋ย ให้น้ำ พ่นน้ำหมักชีวภาพ ซ่อมแซมระบบน้ำ กำจัดวัชพืชรากภายในแปลงและขอบถนน

ขยายพันธุ์พืชเพื่อสนับสนุนงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและโครงการอื่น ๆ ของกรมส่งเสริมการเกษตร

ในปีงบประมาณ ๒๕๖๖ ที่ผ่านมา โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้ผลิตขยายพืชพันธุ์อนุรักษ์ในแปลงรวบรวมพรรณฯ เพื่อแจกจ่ายให้เกษตรกร และประชาชนภายในพื้นที่โครงการ รวมถึงสนับสนุนตามภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตร ในนามศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดระยอง ไปทั้งสิ้น ๓,๔๙๒ ต้น เช่น โกโก้ กาแฟ ชะมวง เป็นต้น

กิจกรรมที่ ๒ สํารวจและบันทึกข้อมูลพันธุ์พืชในระบบพื้นฐาน
 ดำเนินการป้ายลักษณะทางพฤกษศาสตร์เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้เยี่ยมชม

ในปีงบประมาณ ๒๕๖๖ ที่ผ่านมามีได้จัดทำป้ายลักษณะทางพฤกษศาสตร์พืช ๒ ชนิด ได้แก่ มะเฟือง และมะม่วง ข้อมูลในป้ายประกอบด้วย ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ถิ่นกำเนิด ชื่อสามัญ ชื่อวิทยาศาสตร์ และ วงศ์

ป้ายลักษณะทางพฤกษศาสตร์ที่ติดตั้งภายในแปลงเรียบร้อยแล้ว

มะม่วง

ชื่อสามัญ : Mango วงศ์ : ANACARDIACEAE
 ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Mangifera indica* L.

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ :

ลำต้น : มีลักษณะตั้งตรง สูงประมาณ 10 – 14 เมตร แต่อาจสูงได้ถึง 45 เมตร เปลือกลำต้นแข็ง มีลักษณะขรุขระ และมีกลิ่นมากมาย เนื้อไม้เมื่ออายุน้อยจะมีสีเขียว เมื่อเริ่มมีอายุมากขึ้นจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลแกมแดง นำมาแปรรูปใช้ในการก่อสร้างได้มีกิ่งก้านแข็งแรง ลักษณะทรงพุ่มเป็นครึ่งวงกลมหรือรูปไข่

ใบ มีลักษณะใบเรียงตัวเป็นเกลียว ใบไม่ดก ใบไม่มีหูใบ ใบอ่อนมีสีออกแดง ใบเพศลัดเป็นระยะ-ระยะที่ใบอ่อนเปลี่ยนเป็นจากสีม่วงเป็นสีเขียว ใช้เวลาประมาณ 15 – 20 วัน นับจากระยะ-ผลใบอ่อน เมื่อแก่เปลี่ยนเป็นสีเขียวแก่และมีผิวมัน ใบ 4 มีอายุ 1 ปี หรือมากกว่า ก้านใบเรียวยาว 2.5 – 4.5 เซนติเมตร โคนก้านบวม แผ่นใบรูปใบหอกหรือรูปไข่แคบ ๆ รูปไข่ มีเส้นใบ 20 – 30 คู่

ดอก เรียงตัวเป็นช่อดอกย่อยแบบช่อกระจุก ทั้งแขนงของช่อดอกที่ยาวที่สุดเกิด เป็นกลุ่มบริเวณปลายฐานก้านช่อดอกย่อย และจะค่อยๆ สั้นขึ้นไปสู่ยอดช่อดอก มีดอกย่อยซึ่งปรกติมี 3 ดอก ดอกมะม่วงมีหลายเพศ ประกอบด้วยดอกเพศผู้ และดอกสมบูรณ์เพศอยู่ในช่อดอกเดียวกันขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5 – 8 มิลลิเมตร และดอกมีกลิ่นหอม

ถิ่นกำเนิด :
อินเดีย เวียดนาม

ผล เป็นแบบผลเบ็ดเดี่ยวแข็ง รูปร่างมีตั้งแต่กลมไปจนถึงรูปไข่ ค่อนข้างยาว ผลมักแบน ด้านข้างรูปร่างของผลอาจแตกต่างกันในส่วนองแก่น โห่ส หลัง ปลาย คาง และ จะงอย ปาก สี ของ ผล ประกอบด้วยส่วนผสมของสีต่าง ๆ คือเขียว เหลือง และแดง อาจมีเส้น (เส้นใยของผล) หรือไม่มี รสชาติและกลิ่นมีตั้งแต่หวาน และฉ่ำน้ำมาก ไปจนถึงขี้ก้าน และค่อนข้างแข็ง ผลมะม่วงมีผลนั่งผล 3 ยืน

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดระยอง

ตัวอย่างป้ายลักษณะทางพฤกษศาสตร์ที่จัดทำขนาด ๑,๒๐*๑,๒๐ เมตร

กิจกรรมที่ ๓ อบรมสร้างจิตสำนึกแนวทางการอนุรักษ์ให้กับเกษตรกรและชุมชน

จัดอบรมหลักสูตรการการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น เรื่อง การปลูกกระวานพืชพื้นถิ่นภาคตะวันออก ร่วมอย่างพารา ในวันจันทร์ที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๖ ณ ตลาดกลางยางพาราจังหวัดระยอง อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ร่วมกับการยางแห่งประเทศไทยจังหวัดระยอง โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเกษตรกรและผู้สนใจภายในพื้นที่จังหวัดระยอง ๖๐ ราย วัตถุประสงค์เพื่อให้เข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์พืชพื้นถิ่นพร้อมกับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่การเกษตรได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ นำไปสู่การอนุรักษ์พืชพื้นถิ่นแบบยั่งยืน โดยมีเนื้อหาการบรรยายความรู้เรื่อง การปลูกกระวานพืชพื้นถิ่นภาคตะวันออก และการปลูกกระวานร่วมอย่างพารา

**รายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมฝึกอบรม
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
หลักสูตร การอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น ประจำปี ๒๕๖๖
ในวันจันทร์ที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๖**

๑. หลักการและเหตุผล

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) เป็นโครงการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสืบทอดงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงอนุรักษ์ต้นยางนา ตั้งแต่ปี ๒๕๐๓ ทรงเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ทรงดำเนินโครงการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ ในปี ๒๕๓๕ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริให้ดำเนินการอนุรักษ์พืชพรรณของประเทศและดำเนินการเป็นธนาคารพืชพรรณ โดยดำเนินการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ และจัดสร้างธนาคารพืชพรรณขึ้นในโครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา ตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ เป็นต้นมา

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ปัจจุบันมีการดำเนินงานใน ๘ กิจกรรม โดยแบ่งตามกรอบการดำเนินงาน ๓ กรอบ ได้แก่

- ๑) กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร
 - กิจกรรมที่ ๑ กิจกรรมการปกป้องทรัพยากร
 - กิจกรรมที่ ๒ กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร
 - กิจกรรมที่ ๓ กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร
- ๒) กรอบการใช้ประโยชน์
 - กิจกรรมที่ ๔ กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร
 - กิจกรรมที่ ๕ กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร
 - กิจกรรมที่ ๖ กิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร
- ๓) กรอบการสร้างจิตสำนึก
 - กิจกรรมที่ ๗ กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร
 - กิจกรรมที่ ๘ กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดระยอง ได้เริ่มดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ โดยรวบรวมพันธุ์ไม้ผลที่ชนะเลิศการประกวดและพันธุ์ดีหายาก พร้อมทั้งการอบรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรผ่านทางหลักสูตร “การอนุรักษ์พันธุ์พืชท้องถิ่น” เพื่อให้ชุมชนนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับแนวทางการอนุรักษ์ของชุมชน

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อสนองพระราชดำริโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

- ๒.๒ เพื่อให้เข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์พืชพื้นถิ่นพร้อมกับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่การเกษตรได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ นำไปสู่การอนุรักษ์พืชพื้นถิ่นแบบยั่งยืน
- ๒.๓ เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. เป้าหมาย

เกษตรกรและผู้สนใจในพื้นที่จังหวัดระยอง จำนวน ๖๐ ราย

๔. กิจกรรมการดำเนินงาน

- ๔.๑ ประสานงานเจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทยจังหวัดระยองเพื่อร่วมวางแผนรายละเอียด การจัดอบรมและหลักสูตร
- ๔.๒ ประสานขอความอนุเคราะห์วิทยากรจากสำนักงานเกษตรอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
- ๔.๒ ดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรและประเมินผล

๕. ระยะเวลาดำเนินงาน

ระยะเวลา ๑ วัน

๖. สถานที่ดำเนินการ

ตลาดกลางยางพาราจังหวัดระยอง อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

๗. งบประมาณ

๗.๑. ค่าใช้จ่ายในการอบรม

๗.๑.๑ ค่าจัดทำแผ่นป้ายไว้นิล ขนาด ๑ x ๓ เมตร จำนวน ๑ แผ่น

เป็นเงิน ๔๘๒ บาท

๗.๑.๒ ค่าอาหาร (ผู้อบรม ผู้สังเกตการณ์ วิทยากรและคณะ)

- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม จำนวน ๗๐ ราย ๆ ละ ๒ มื้อ ๆ ละ ๓๕ บาท

เป็นเงิน ๔,๙๐๐ บาท

๗.๑.๓ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง

เป็นเงิน ๖๑๘ บาท

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๖,๐๐๐ บาท (หกพันบาทถ้วน)

๘. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

สามารถสร้างจิตสำนึก และเห็นถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น ผู้เข้าร่วมการอบรมเข้าใจถึงเห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์พืชพื้นถิ่น การปลูกกระวานร่วมสวนยางพารา พร้อมกับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่การเกษตรได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและยังสามารถเพิ่มรายได้จากผลผลิตที่เป็นพืชร่วมระหว่างรอเก็บเกี่ยวผลผลิตหลัก นำไปสู่การอนุรักษ์พันธุ์พืชพื้นถิ่นแบบยั่งยืนและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

๙. ผลการประเมิน

๙.๑ เครื่องมือในการประเมิน ใช้แบบสอบถามประกอบด้วย ๒ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจในเนื้อหาการอบรม ความพึงพอใจในวิทยากรและความพึงใจในบริการ คำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) การกำหนดคะแนนจากแบบสอบถามกำหนดดังนี้

ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่า น้อยที่สุด	กำหนดค่าน้ำหนักคะแนน = ๑
ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่า น้อย	กำหนดค่าน้ำหนักคะแนน = ๒
ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่า ปานกลาง	กำหนดค่าน้ำหนักคะแนน = ๓
ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่า มาก	กำหนดค่าน้ำหนักคะแนน = ๔
ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่า น้อยที่สุด	กำหนดค่าน้ำหนักคะแนน = ๕

ส่วนที่ ๒ ข้อเสนอแนะ และหัวข้อการอบรมอื่น ๆ ที่ผู้เข้าร่วมการอบรมมีความสนใจ

๙.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

๙.๒.๑ เกณฑ์ในการแปลความหมาย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล Linkert Scale ที่อยู่ในรูปแบบคะแนนเฉลี่ยกำหนดช่วงของการวัดระดับความพึงพอใจ ดังนี้

ช่วงคะแนน ๑.๐๐ - ๑.๘๐ = น้อยที่สุด
ช่วงคะแนน ๑.๘๑ - ๒.๖๐ = น้อย
ช่วงคะแนน ๒.๖๑ - ๓.๔๐ = ปานกลาง
ช่วงคะแนน ๓.๔๑ - ๔.๒๐ = มาก
ช่วงคะแนน ๔.๒๑ - ๕.๐๐ = มากที่สุด

๙.๒.๒ ข้อเสนอแนะ และหัวข้อการอบรมอื่น ๆ ที่ท่านสนใจ ทำการสรุปและนำเสนอในรูปแบบความเรียง

๙.๓ ผลการประเมินความพึงพอใจ

ผลการประเมินระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาและกระบวนการของวิทยากร และการนำไปใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด รายละเอียดแสดงในตารางที่ ๑, ๒ และ ๓ ตามลำดับ

ส่วนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจ
ตารางที่ ๑.๑ ความพึงพอใจในเนื้อหาการอบรม

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
ความรู้ ความเข้าใจ ก่อน การอบรม	๓.๐๐	ปานกลาง
ความรู้ ความเข้าใจ หลัง การอบรม	๔.๐๕	มาก
สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	๓.๙๘	มาก
สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่ได้	๓.๘๗	มาก

ตารางที่ ๒ ความพึงพอใจในวิทยากร

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
เทคนิคการนำเสนอของวิทยากร	๔.๑๗	มาก
วิทยากรนำเสนอเนื้อหาสาระครบถ้วนและน่าสนใจ	๔.๒๓	มากที่สุด
สื่อประกอบการนำเสนอของวิทยากร	๔.๒๓	มากที่สุด
การบริหารเวลาของวิทยากร	๔.๐๕	มาก

ตารางที่ ๓ ความพึงพอใจในบริการ

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
การต้อนรับ/ชี้แจงรายละเอียด	๔.๔๒	มากที่สุด
ความเหมาะสมของสถานที่จัดอบรม	๔.๔๘	มากที่สุด
โสตทัศนูปกรณ์	๔.๑๕	มาก
ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม	๔.๒๗	มากที่สุด
ระยะเวลาในการจัดอบรม	๔.๒๗	มากที่สุด

ส่วนที่ ๒ ข้อเสนอแนะ และหัวข้อการอบรมอื่น ๆ ที่ผู้เข้าร่วมการอบรมมีความสนใจ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตร ผู้เข้ารับการศึกษาอบรมได้ให้ความคิดเห็นละข้อเสนอเกี่ยวกับ

หัวข้อการอบรมอื่น ๆ ที่ผู้เข้าร่วมการอบรมมีความสนใจ

เศรษฐกิจพอเพียง

๑๐. การติดตาม

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดระยองและการยางแห่งประเทศไทยสาขาระยองได้ร่วมลงพื้นที่ติดตามเกษตรกรผู้เข้าร่วมอบรมหลักสูตร การอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น ประจำปี ๒๕๖๖ เรื่อง การปลูกกระวานพืชพื้นถิ่นภาคตะวันออกร่วมยางพารา เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๖ โดยได้ส่งผู้ติดตาม ๑๔ คน เรือยนต์เป็น ร้อยละ ๒๓ จากผู้เข้าอบรมทั้งหมด ส่วนใหญ่มีความเข้าใจในการปลูกและการดูแลกระวานเป็นอย่างดี แต่มีบางคน นำไปปลูกขอบบริเวณแปลงซึ่งได้รับแสงแดดร้อยละ ๘๐ - ๑๐๐ ทำให้กระวานไปไหม้และตาย จึงได้แนะนำให้ย้ายจุดปลูกเป็นบริเวณที่แสงแดดรำไรตลอดวัน พร้อมให้คำแนะนำในการปลูกและดูแลอีกครั้ง

ประมวลภาพการลงพื้นที่ติดตามผู้เข้าร่วมอบรมหลักสูตร การอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น ประจำปี ๒๕๖๖
เรื่อง การปลูกกระวานพืชพื้นถิ่นภาคตะวันออกร่วมยางพารา
ในวันจันทร์ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๖

กิจกรรมที่ ๔ สนับสนุนโรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จำนวน ๑ โรงเรียน

- จัดทำแหล่งเรียนรู้สมุนไพรพื้นบ้าน พร้อมให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร ให้นักเรียนและครูโรงเรียนบ้านยุบตาเท่ง อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยดำเนินการสนับสนุนสร้างแหล่งเรียนรู้เรื่องสมุนไพรพื้นบ้าน เพื่อให้เป็นแหล่งรวบรวมตัวอย่างสมุนไพรพื้นบ้าน และให้นักเรียนได้รู้จักคุณประโยชน์ของสมุนไพร พร้อมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาต้นไม้ โดยมีสมุนไพรพื้นบ้าน ที่มีฤทธิ์ในการรักษาโรคและอาการบาดเจ็บ ทั้งสิ้น ๙ ชนิด เช่น พิลังกาสา ไพลดำ เร่ว รางจืด เป็นต้น

๘. ปัญหาและข้อเสนอแนะ

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดระยอง เริ่มการดำเนินงานตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ ซึ่งข้อมูลพันธุ์พืชหลายชนิดมีการสูญหาย จนไม่สามารถระบุชนิดพันธุ์ได้ มีพืชบางชนิดที่ดำเนินการระบุพันธุ์ไปบ้างแล้วจากผู้ภายในหน่วยงาน จึงได้ดำเนินการปลูกเพิ่มเติมหรือปลูกทดแทนบางต้นที่ตายและไม่ทราบสายพันธุ์ในบางวงศ์

๙. ผู้รับผิดชอบโครงการและคณะทำงาน

๑. นางสาวชื่นจิต ชัดิทะเสมา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเกษตรปฏิบัติการ
๒. นายณัฐพงษ์ บุราณรัมย์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

ภาคผนวก

